

НОВІТНІ ПІДХОДИ ДО УПРАВЛІННЯ РИЗИКОМ ЛІКВІДНОСТІ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ

В сучасних умовах важливою характеристикою діяльності банківської установи, яка свідчить про фінансову стабільність, спроможність розширювати обсяги активних операцій та протистояти негативним наслідкам кризових ситуацій є ліквідність.

Ліквідність слід розуміти, як здатність банку своєчасно та з мінімальними витратами виконувати вимоги щодо виплати за своїми зобов'язаннями та бути готовим задовольнити потреби в кредиті клієнтів банку. Основна мета управління ліквідністю банку полягає у забезпеченні достатнього рівня ліквідності при максимальній дохідності, тому її досягнення потребує розроблення відповідного механізму.

Першою ознакою наявності у банку серйозних фінансових труднощів є недостатній рівень ліквідності. У такій ситуації, як правило, починається відплив клієнтів і закриття рахунків, що, у свою чергу, призводить до підвищення потреби в ліквідних коштах і поглиблення кризи ліквідності. Головна причина розвитку кризи ліквідності банку полягає у виникненні та збільшенні платіжного дефіциту через неадекватність обраних методів управління ліквідністю банку, станом і рівню розвитку фінансового ринку і в обмежених можливостях банку своєчасно змінити вектори вже обраної політики управління ліквідністю відповідно до змінених умов функціонування фінансового ринку, зокрема, ринку банківських продуктів.

У Положенні «Про організацію системи управління ризиками в банках України та банківських групах» ризик ліквідності – це ймовірність виникнення збитків або додаткових втрат або недоотримання запланованих доходів унаслідок неспроможності банку забезпечувати фінансування зростання активів або виконання своїх зобов'язань у належні строки [1].

Для аналізу та оцінки ліквідності в банківській діяльності, а також з метою недопущення виникнення ризику ліквідності до 2018 року Національний банк України використовував коефіцієнти миттєвої, поточної та короткострокової ліквідності. Однак, із змінами в банківській системі під впливом глобалізаційних процесів, а також згідно з нормами законодавства ЄС та Базеля III банківські установи використовують наступні методи оцінки ризику ліквідності, зокрема: коефіцієнт покриття ліквідності (LCR) та коефіцієнт чистого стабільного фінансування (NSFR).

Коефіцієнт покриття ліквідністю (LCR) – норматив ліквідності, який установлює мінімально необхідний рівень ліквідності для покриття чистого очікуваного відпливу грошових коштів протягом 30 календарних днів з урахуванням стрес-сценарію (чистий очікуваний відплив грошових коштів) [2].

Банк розраховує коефіцієнт покриття ліквідністю (LCR) щодня як співвідношення високоякісних ліквідних активів до чистого очікуваного відпливу грошових коштів. Банк розраховує чистий очікуваний відплив грошових коштів як різницю сукупних очікуваних відпливів і сукупних очікуваних надходжень грошових коштів. Сукупні очікувані надходження приймаються в розмірі не більше ніж 75 відсотків сукупних очікуваних відпливів.

Нормативні значення коефіцієнта покриття ліквідністю (LCR) за всіма валютами (LCRBB) та в іноземній валюті (LCRIB) мають бути не менші ніж 100 відсотків.

Коефіцієнт чистого стабільного фінансування (NSFR) – норматив ліквідності, який устанавлює мінімально необхідний рівень стабільного фінансування, достатній для забезпечення фінансування діяльності банку на горизонті один рік [3].

Банк розраховує коефіцієнт чистого стабільного фінансування (NSFR) як співвідношення обсягу наявного стабільного фінансування (ASF) до обсягу необхідного стабільного фінансування (RSF). Банк здійснює розрахунок коефіцієнта чистого стабільного фінансування (NSFR) відповідно до Методики розрахунку коефіцієнта чистого стабільного фінансування (NSFR), устанавленої Національним банком України.

Відповідно до Положення «Про організацію системи управління ризиками в банках України та банківських групах», банківські установи повинні розробляти управлінську звітність щодо ризику ліквідності, яка повинна обов'язково включати звіти щодо:

- 1) порушень нормативів/коефіцієнтів ліквідності, устанавлених Національним банком;
- 2) порушень норм обов'язкового резервування, устанавлених Національним банком;
- 3) результатів GAP-аналізу;
- 4) концентрації активів/зобов'язань банку за основними клієнтами/групами пов'язаних контрагентів;
- 5) оцінки ризику ліквідності банку в межах операційного дня;
- 6) результатів здійснення стрес-тестування ризику ліквідності;
- 7) індикаторів раннього виявлення кризи ліквідності;
- 8) обсягів високоякісних ліквідних активів та їх достатності для покриття зобов'язань банку;
- 9) порушень банком устанавлених значень лімітів ліквідності, а також інформації щодо авторизованих перевищень лімітів [1].

До переваг впровадження нових підходів до управління ризиком ліквідності можна віднести: постійне передбачення потенційного відпливу коштів, що вимагає від банківських установ формувати буфер ліквідності; об'єднано щоденні та щомісячні розрахунки нормативів в один коефіцієнт; забезпечується гнучкий підхід до прогнозування можливих надходжень та відпливів коштів, шляхом застосування системи коефіцієнтів; коефіцієнти

розраховуються окремо для іноземних валют; для банківських установ створюються умови, що дають можливість продовжувати строковість пасивів.

Таким чином, банківським установ необхідно відповідально ставитись до управління ризиком ліквідності, адже криза ліквідності одного або декількох окремих банків може спричинити зростання недовіри до банківської системи в цілому, що призводить до зменшення обсягів депозитів, дострокового вилучення коштів, зменшення залишків на рахунках клієнтів.

Список використаних джерел

1. Положення «Про організацію системи управління ризиками в банках України та банківських груп» № 64 від 11.06.2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>.

2. Про впровадження коефіцієнта покриття ліквідності: Постанова Національного банку України від 15 лютого 2018 р. № 13. База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/v0013500-18>.

3. Про запровадження коефіцієнта чистого стабільного фінансування (NSFR): Постанова Національного банку України від 24 грудня 2019 р. № 158. Сайт НБУ. URL: https://bank.gov.ua/ua/legislation/Resolution_24122019_158.

Ярослав Чайковський

канд. екон. наук, доцент

Західноукраїнський національний університет, м. Тернопіль, Україна

РОЛЬ ІННОВАЦІЙ У БАНКІВСЬКІЙ СФЕРІ

Ефективність роботи банківських установи та їх конкурентоспроможність на фінансовому ринку значною мірою залежать від запровадження нових послуг, продуктів і технологій. У банківській сфері інноваційні процеси направлені, насамперед, на створення стратегій і методик, які сприяють підвищенню рівня їхньої довіри та лояльності до банківських установ, підвищенню якості банківських операцій та обслуговування клієнтів.

В умовах зростаючої конкуренції на фінансових ринках банківські інновації будуть, передусім, спрямовані на залучення нових і утримання існуючих клієнтів, а також на розширення спектра банківських послуг і вдосконалення технологій їх надання відповідним споживачам [1, с. 22].

Варто зауважити, що новітні технології на сучасному етапі все частіше пов'язані зі всесвітньою мережею Інтернет [2, с. 123].

Інформаційні технології через мережу Інтернет надають банківським установам засоби для забезпечення різноманітних типів зв'язків для швидкого збору, реєстрації та актуалізації інформації, проведення багатомірного аналізу для оброблення даних і підтримки прийняття ефективних управлінських рішень. На основі інформаційних технологій інформаційні системи дозволяють